

УДК 34.341.342

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ КИЇВСЬКОГО ЮРИДИЧНОГО ТОВАРИСТВА (1876–1919 рр.)

Пилипчук О.О.

HISTORY OF BECOMING AND FUNCTIONING OF KYIV LEGAL SOCIETY (1876–1919)

Pylpchuk O.O.

У статті з історико-наукових позицій досліджено процес становлення та функціонування Київського юридичного товариства, яке виникло у 1876 р. і протягом понад сорок років відіграло визначну роль у розвитку юридичної науки на теренах сучасної України. Органічно зв'язане з Київським університетом, воно об'єднувало вчених з різних регіонів. Члени Товариства виконали величезний обсяг наукових досліджень у сфері юриспруденції.

Наголошується, що до останнього часу більшість праць з історії юридичних товариств була присвячена Московському, Санкт-Петербурзькому, Томському та окремим товариствам Півдня України. Питання про роль Київського юридичного товариства досі не отримало належного відображення в науковій літературі. Останнє сформулоало мету та завдання вивчення та надолуження вказаних прогалин.

Доведено, що наукові досягнення Київського юридичного товариства давно стали надбанням науки. Багато членів цього товариства – це вчені із світовими іменами, кожний з яких виховав чимало видатних вчених-юристів. Товариство зробило вагомий внесок і в розвиток матеріалістичного світогляду. Накопичений величезний моральний і духовний потенціал і сьогодні сприяє вихованню молодих учених. Досягнення Київського юридичного товариства створили передумови й основу для розвитку сьогодні багатьох фундаментальних наукових проблем.

Підкреслено, що наприкінці XIX – поч. XX ст. у Київському університеті був створений великий науковий потенціал, панувала творча атмосфера серед викладачів і науковців. Деякі кафедри перетворилися на наукові школи, вихованці яких досягли значних результатів у науковій діяльності. Цьому сприяла діяльність визначних вчених, які працювали в цей час у Київському університеті.

Діяльність новоствореного Товариства стала багатогранною, широкомасштабною, пронизаною високими науковими ідеями і демократичними тенденціями. Ефективність цієї діяльності забезпечувалась активною працею найвизначніших юристів, а також діячів науки, культури, освіти. Серед них: М. Ясинський, М. Владимирський-Буданов, М. Цитович, О. Ейхельман, М. Василенко, В. Синайський, М. Паше-Озерський, Р. Базінер., Д. Піхно, К. Мітюков, В. Незабитовський, Й. Покровський, О. Романович-Словатинський, М. Грабар, М. Скорделі, І Тарасов, М. Мітіліно, С. Шелухін й ін. Київське юридичне товари-

ство було організацією з ефективною організаційною структурою і програмою діяльності, досягло непересічних результатів як у дослідженнях прикладного характеру, так і в популяризації науки.

Ключові слова: Київське юридичне товариство, правознавство, юриспруденція, громадські формування, юридична освіта, наука

Перед сучасним українським суспільством стоїть нелегке завдання переходу до відкритого громадянського суспільства, однією з якісних характеристик якого виступає можливість участі його членів в суспільно-політичному житті за допомогою об'єднання в незалежні від держави асоціації. У зв'язку з цим звернення до історії вітчизняних громадських об'єднань юристів зумовлює особливий науковий і практичний інтерес, і робить означену тему статті надзвичайно актуальною. Передусім, діяльність будь-яких громадських об'єднань є певною гранню проблеми взаємин держави і суспільства. Зараз, коли відбувається лібералізація усіх сторін життя суспільства, держава відмовляється від авторитарних методів управління, насильницької боротьби з інакомисленням, на зміну протистоянню держави і суспільства повинні прийти стосунки партнерства з чітко окресленими межами втручання держави в діяльність інших учасників громадського життя. В умовах становлення і розвитку партнерських стосунків незмірно зростає роль добровільних формувань громадян, і тяжкі наслідки втрати досвіду незалежної громадської ініціативи відчуються особливо гостро. Тому звернення до історії дореволюційних громадських формувань, що стали для їх учасників школою набуття навичок соціальної діяльності, стає дуже актуальним.

Будь-яке товариство – це об'єднання людей з певною метою та напрямками діяльності, як і форми її прояву. Щоб розв'язати важливі проблеми у конкретній сфері життя, яким недостатньо приділяє

увагу уряд, свідомі особи створювали і створюють свої громади, позаурядові організації, товариства найрізноманітніших напрямів [1].

Наукові товариства – один із найцікавіших і водночас найменш досліджених феноменів культури і науки зокрема [2]. Інтерес, який виникає до історії різних товариств (дослідників природи, медичних, географічних, юридичних тощо), створених у пореформеному періоді в колишній Російській імперії, й зокрема в Україні, абсолютно виправданий. Значення конкретного внеску, зробленого членами кожного конкретного наукового товариства до загальної картини розвитку суспільства, сприяє виробленню більш глибокого і всебічного уявлення про його сучасний стан. Багато з того, чим володіє наука сьогодні, зобов'язано діяльності відомих товариств як своєрідних наукових центрів розвитку конкретної сфери науки. Ось що сказала професор з Києва С.П. Руда про наукові товариства у популярному львівському виданні «Студії з поля історії української науки і техніки»: «Товариства – це по суті своєрідна форма громадських асоціацій, що виникають з ініціативи приватних осіб і діють за принципом саморегулювання. За певних обставин деякі з них можуть набувати статусу державних і, таким чином, породжувати нові ланки в мережі офіційних установ, сприяючи їм саморозвиткові. Отже, громадські самоврядні угруповання можна розглядати як вільний, стохастичний елемент зрегульованої державної системи, необхідний для її прогресивного розвитку. Держава, зі свого боку, завжди намагається вжити відповідних заходів для їх регламентації, встановити контроль за їх діяльністю. Проте, як свідчить історичний досвід, кількість добровільних громадських об'єднань з часом збільшується, поки, нарешті, не створиться розгалужена система альтернативних до держави соціальних угруповань. Найактивніше відбуваються ці процеси в періоди великих соціальних потрясінь, коли формування та збереження духовної культури набувають особливої ваги» [3, с. 85].

Друга половина XIX ст. характеризувалась посиленням розвитком капіталізму в Україні. Це, в свою чергу, призвело до глибоких зрушень у сфері вітчизняної науки. Разом з цим промисловості й сільському господарству були вкрай потрібні такі спеціалісти, як техніки, агрономи, лісоводи, юристи й інші. Наука, що пізнавала й розкривала закони природи, допомагала створювати надійні способи обробки металів, більш досконалі типи машин і механізмів, нові матеріали, засоби сполучення й зв'язку, яких так потребувало капіталістичне виробництво [4, с. 4]. Розвиткові вітчизняної науки у другій половині XIX ст. сприяли також і прогрес світової науки, і провідні національні наукові традиції. Завдяки цьому вона досягла високого рівня у багатьох галузях знання. Дослідження наших вчених збагатили світову науку і техніку такими видатними досягненнями як періодичний закон Д. І. Менделєєва, теорія хімічної будови О. М. Бутлерова, основоположні праці Д. К. Чернова з металознавства, фун-

даментальні праці правознавця О.Ф. Кістяківського тощо.

Незважаючи на все це, умови наукової праці в державних наукових установах (Академія наук, університети, інститути, комітети, комісії, музеї) не могли задовольнити провідних учених. Тому вони прагнули здійснювати дослідження за межами вказаних установ. Найбільш плідною легальною можливістю була праця в наукових товариствах, які менше піддавалися контролю з боку держави, оскільки вони існували переважно на членські внески та приватні пожертви. Членами наукових товариств були видатні вітчизняні вчені – М.О. Максимович, М.М. Міклухо-Маклай, О.М. Северцов, І.І. Шмальгаузен та інші [5].

Серед основних завдань, які намагалися вирішувати природничі товариства, були: дослідження органічної і неорганічної природи; сприяння розвитку природознавства і техніки; поширення знань серед широких верств населення, тобто просвітницька робота; реформування освіти – оновлення навчальних програм, написання підручників; поширення лабораторних і практичних робіт; розробка інтегрованих навчальних курсів в галузі природознавства; створення бібліотек, музеїв. Для цього товариства засновували друкарні, відкривали лекторії, видавали популярні книжки, організували професійні з'їзди вчителів, підтримували зв'язки з науковими центрами країн світу, видатними ученими, письменниками, політичними і громадськими діячами, організували з'їзди дослідників природи і лікарів, експедиції, виставки, музеї, бібліотеки [6, с. 5].

С. П. Руда наголошує: «Користуючись значною незалежністю від держави у розподілі коштів, наукові товариства спрямовували свій творчий пошук на розв'язання актуальних проблем науки. Основною формою роботи незалежних асоціацій учених було регулярне проведення засідань, на яких активно обговорювалися роботи їх окремих членів. Обговорення зазвичай завершувалося винесенням рекомендацій – до переробки чи доповнення або безпосередньо до публікації» [7, с. 195].

До заснування наукових товариств вивчення органічної та неорганічної природи України, її природних ресурсів здійснювалося «спорадично, несистематично, наприклад, експедиційними дослідженнями Петербурзької Академії наук, Географічного і Мінералогічного товариств. З організацією університетських товариств дослідження природи України набули систематичного характеру, поширилися на раніше не вивчені території, сприяли росту наукового і кваліфікаційного рівня природодослідників-співробітників університетів» [8, с. 87–88].

До останнього часу більшість праць з історії юридичних товариств було присвячено Московському [9–10], Санкт-Петербурзькому [11], Томському [12] та окремим товариствам Півдня України [13]. Нагальною необхідністю стає вивчення наукової спадщини й інших товариств такого типу. Серед них гідне місце належить юридичному товариству при

Київському університеті, діяльність якого починається з 1876 року. Дана організація зробила вагомий внесок у систематичний розвиток багатьох напрямів юридичної науки та освіти.

Питання про роль Київського юридичного товариства досі не отримало належного відображення в науковій літературі. Праць, в яких це питання розглядалося б з позицій сучасної юриспруденції недостатньо [14–16]. А поміж цим, досвід даного Товариства заслуговує ґрунтовного дослідження, яке покликане висвітлити не тільки його історію, а й його роль у здійсненні фундаментальних досліджень в царині юридичної науки. Ми прагнемо заповнити цю прогалину [17–18].

Історія Київського юридичного товариства повчальна також з точки зору виявлення залежності його розвитку не тільки від накопичення і теоретичного осмислення наукових фактів, але й від різних форм громадської свідомості та національних традицій. Аналіз конкретних концепцій київських юристів часів Російської імперії сьогодні абсолютно необхідний для з'ясування генези багатьох наукових ідей і проблем.

Створення Київського юридичного товариства, так само як і інших товариств дослідників природи при університетах було обумовлено ходом історії. Наступила епоха 60-х років, епоха бурхливого розвитку матеріалістичних поглядів на природу. Дарвінізм дав відповіді на багато питань, узагальнив відомі факти, став тією теорією, яка дозволила біологічній науці рухатися вперед. З його появою ідея всезагального взаємозв'язку, розвитку і детермінування в біології та суспільстві отримала нове наповнення.

Поява еволюційної теорії Ч. Дарвіна (1859) утвердила діалектико-матеріалістичні погляди у біології, а сама теорія стала важливим методологічним принципом природознавства. Вона наповнила новим змістом кінцеву мету дослідників, визначила зміст терміну «природна система» як відображення наукою об'єктивно існуючого в природі розмаїття організмів, її ієрархії і взаємозв'язків. Теорія спадковості, мінливості, природного добору дозволила по-новому побачити взаємовідносини видів у процесі боротьби за існування як між собою, так і з «природною системою» в цілому. Види, що сформувалися, існують одночасно, а перехідні форми між ними представляють більш складну картину всезагального взаємозв'язку і розвитку в природі. Юридична складова також стала домінуючою у цій картині.

Наукові досягнення Київського юридичного товариства давно стали надбанням науки. Багато членів цього товариства – це вчені із світовими іменами, кожний з яких виховав чимало видатних вчених-юристів. Товариство зробило вагомий внесок і в розвиток матеріалістичного світогляду. Накопичений величезний моральний і духовний потенціал і сьогодні сприяє вихованню молодих учених. Досягнення Київського юридичного товариства створили

передумови й основу для розвитку сьогодні багатьох фундаментальних наукових проблем.

Наприкінці XIX – поч. XX ст. у Київському університеті був створений великий науковий потенціал, панувала творча атмосфера серед викладачів і науковців. Деякі кафедри перетворилися на наукові школи, вихованці яких досягли значних результатів у науковій діяльності. Цьому сприяла діяльність визначних вчених, які працювали в цей час у Київському університеті. Серед них були як вихованці університету, так і вчені, що перейшли з інших університетів або вищих навчальних закладів і зайняли професорські посади. Успішній науковій діяльності сприяли і можливості, які мали тоді науковці, в тому числі і представники наукової молоді (магістранти, асистенти, лаборанти). Багато молоді отримували наукові відрядження до закордонних університетів, до Москви, Петербургу, де вони знайомилися зі станом наукової роботи, новими приладами для наукових досліджень, музеями тощо. Мали вони можливості й для участі в роботі наукових конгресів, з'їздів, конференцій, товариств, де виступали з доповідями, брали участь у наукових дискусіях. Так, голова Київського юридичного товариства В.Г. Демченко виступив з доповіддю на Першому з'їзді російських юристів у Москві у 1875 році.

Сприяла науковій діяльності Рада університету, факультети, які при досить скромних асигнуваннях знаходили позабюджетні кошти для придбання обладнання, приладів, наукової періодики та літератури, а також на наукові відрядження. Наукові праці вчених Київського університету видавалися не лише в Києві, Одесі, Харкові, Москві, Петербурзі, а й друкувалися у відомих наукових закордонних журналах.

Все почалося з того, що 30 жовтня 1876 р. Міністерством народної освіти Російської імперії було затверджено Статут Київського юридичного товариства. У першому параграфі Статуту зазначалося: «Мета Київського юридичного товариства полягає в розобці вітчизняного права; у налагодженні між юристами як теоретиками, так і практиками, зв'язку та в наданні їм можливості знаходити як підтримку в їх працях, так і середовище для їх оприлюднення й обговорення» [19].

Статут, виконання якого суворо дотримувались, являв собою законодавчу основу діяльності Товариства. Якщо змінювались умови діяльності Товариства, то обов'язковою була й офіційна зміна статуту (така зміна відбувалася 23 січня 1881 р.). Статут налічував 31 пункт. Тут були зафіксовані мета і завдання Товариства.

До програми Київського юридичного товариства належали дві основні мети: розробка теоретичних і практичних питань права і поширення юридичних відомостей. Товариство переслідувало також і просвітницькі цілі. Гармонійне поєднання цих цілей стало можливим завдяки наявності у Києві наукових кадрів, а також розумінню членами Товариства необхідності росту народної правової свідомості і ба-

ченню своєї активної ролі в цьому процесі. Поставлені перед Товариством завдання вирішувалися шляхом періодичних зібрань, видання протоколів засідань, звітів, записок, юридичних досліджень і творів, актів і матеріалів, спорядження наукових експедицій для дослідження і збирання звичаїв, проведення публічних лекцій та з'їздів юристів, інші заходи (ст.2 Статуту).

Основною формою діяльності Київського юридичного товариства стали зібрання його членів: періодичні та загальні. Зібрання могли бути звичайними, надзвичайними і річними. Зміст звичайних зібрань складала слухання звітів про дії ради юридичного товариства, читання і усне обговорення юридичних статей і доповідей. Надзвичайні або позачергові зібрання проводилися для розгляду змін статуту Товариства і внесення різних змін та доповнень. Третій вид загальних зібрань Товариства – річні. Вони присвячувалися вирішенню організаційних питань: зачитування річного звіту про дії та фінансовий стан Товариства, обранню посадових осіб, нагородження різними знаками і преміями, утворенню ревізійної комісії для розгляду річного звіту Товариства. Тут також виголошувалися урочисті речі, читалися статті юридичного змісту. Загалом загальні збори виконували організаційну і громадську функції.

Науково-дослідна робота в Київському юридичному товаристві сконцентрувалася у спеціалізованих за галузями права відділеннях Товариства. Власне тут, в окремих зібраннях, заслуховувалися і обговорювалися повідомлення з предметів відділення, критичні дослідження, пропозиції урядових, міських, земських і громадських органів про вирішення важливих для них питань. При кожному відділенні створювався редакційний комітет, до завдань якого входила правильна організація роботи всередині відділення: голова відділення, його помічника, трьох виборних членів, які завчасно знайомилися з поданими доповідями і дослідженнями, готували необхідний для засідань матеріал, спостерігали за публікацією праць Товариства згідно спеціальностей відділення.

Початковою формою організації наукової праці у відділеннях Товариства було індивідуальне приготування окремими особами доповідей, рефератів, повідомлень. Але вже через рік після відкриття, у 1877 р. затверджуються особливі комісії для вироблення колективних зауважень на законопроекти, які обговорювалися на засіданнях Товариства. Результати їх діяльності у формі журналів з детально мотивованими пропозиціями з досліджуваних питань передавалися вищим адміністративними особам.

Головами Київського юридичного товариства, які брали на себе відповідальність не лише за свій особистий внесок у науку, а й її організацію, були: В.Г. Демченко (з 1877 по 1879, а потім ще з 1884 по 1909 рік), О.Ф. Кістяківський (з 1879 по 1884 рік), В.А. Удінцев (з 1909 по 1912 рік) і Г.В. Демченко (з 1912 по 1919 рік).

Таким чином, днем відкриття й початком діяльності Київського юридичного товариства слід вважати 30 жовтня 1876 року. Рада та правління Київського університету прихильно віднеслись до новоствореного Товариства й надали для його зібрань зал засідань. З самого початку своєї діяльності Товариство винесло постанову друкувати у місцевих відомостях матеріали про свою діяльність. Також Товариство звернулось з пропозицією про взаємний обмін видань до різних юридичних товариств при інших вітчизняних університетах і до інших природничо-історичних товариств. Майже одразу відгукнулись практично усі згадані організації.

Діяльність новоствореного Товариства стала багатогранною, широкомасштабною, пронизаною високими науковими ідеями і демократичними тенденціями. Ефективність цієї діяльності забезпечувалась активною працею найвизначніших юристів, а також діячів науки, культури, освіти. Серед них: М. Ясинський, М. Владимирський-Буданов, М. Цитович, О. Ейхельман, М. Василенко, В. Синайський, М. Паше-Озерський, Р. Базінер., Д. Піхно, К. Мітюков, В. Незабитовський, Й. Покровський, О. Романович-Словатинський, М. Грабар, М. Скорделі, І. Тарасов, М. Мітіліно, С. Шелухін й ін. Київське юридичне товариство було організацією з ефективною організаційною структурою і програмою діяльності, досягло непересічних результатів як у дослідженнях прикладного характеру, так і в популяризації науки.

Л і т е р а т у р а

1. Коробченко А.А. Наукові товариства при університетах Російської імперії та організація вивчення природи в другій половині XIX століття / А.А. Коробченко // Історія української науки на межі тисячоліть. – 2002. – Вип. 10. – С. 69–75.
2. Коробченко А.А. Товариство дослідників природи при Харківському університеті (1869–1930) : монографія / А.А. Коробченко; відп. ред. О.Я. Пилипчук. – Київ : Талком, 2015. – 407 с.
3. Руда С.П. Товариства природознавців при Харківському університеті (XIX–поч. XX ст.) / С.П. Руда // Праці Наукового товариства імені Шевченка. – Т. IV. Студії з поля історії української науки і техніки. – Львів, 2000. – С. 85–97.
4. Соболева Е.В. Организация науки в пореформенной России / Е.В. Соболева. – Ленинград : Наука, 1983. – 262 с.
5. Савчук В.С. Научные общества и культурная революция на Украине / В.С. Савчук // Вопросы истории естествознания и техники. – 1995. – №1. – С. 81–91.
6. Риженко А.В. Просвітницький і педагогічний досвід природничих товариств України (друга пол. XIX – поч. XX століть) : навчальний посібник / А.В. Риженко. – Київ : Науковий світ, 2004. – 105 с.
7. Руда С.П. Нариси з історії мікробіології в Україні (кінець XIX – поч. XX ст.) : монографія / С.П. Руда. – Київ : ІВІД Держкомстату України, 2000. – 262 с.
8. Онопрієнко В.І. Історія української науки XIX – XX століть : Навч. посібн. / В.І. Онопрієнко. – Київ : Либідь, 1998. – 304 с.

9. Тульская С.А. Московское юридическое общество (1865–1899 гг.): Из истории развития права и правовой науки в России второй половины XIX в. / С.А. Тульская. – Москва : Прометей, 2011. – 200 с.
10. Томсинов В.А. Московское юридическое общество при Императорском Московском университете / В.А. Томсинов // Законодательство. – 2012. – №3. – С. 88–89.
11. Миридонова В.С. Научно-исследовательская деятельность Санкт-Петербургского юридического общества / В.С. Миридонова // Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского. Гражданское общество, государство и право в переходный период: Серия: Право. – Нижний Новгород: Изд-во ННГУ, 2002. – №1 (5). – С. 39–46.
12. Крестьянников Е.Л. Юридическое общество при Императорском Томском университете / Е.А. Крестьянников // Журнал российского права. – 2013. – №9 (201). – С. 85–94.
13. Хмельницкий И. Из деятельности Одесского юридического общества (1882–1893) / И. Хмельницкий // Журнал юридического общества при Императ. Санкт-Петербургском университете. – 1894. – №7. – С. 36–45.
14. Усенко І.Б. Перші вітчизняні юридичні товариства і український національний рух / І.Б. Усенко // Вісник Академії правових наук України (Харків). – 1996. – №6. – С. 105–113.
15. Дорошенко Ю.О. Київське правниче товариство (1877–1919 рр.): Наукові досягнення, ідеї, концепції / Ю.О. Дорошенко і політичні науки (Київ). – 2006. – Вип. 33. – С. 61–66. – (Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України).
16. Дорошенко Ю.О. До історії Київського правничого (юридичного) товариства / Ю.О. Дорошенко // Часопис Київського університету права (Київ). – 2003. – №2. – С. 81–89.
17. Пилипчук О.О. До історії створення юридичних товариств за кордоном і в Україні / О.О. Пилипчук // Історія науки і техніки : Зб. наук. праць (ДЕТУТ). – 2016. – Вип. 8. – С. 128–136.
18. Пилипчук О.О. Професор О.Ф. Кістяківський про значення та цілі Київського юридичного товариства / О.О. Пилипчук // Історія науки і біографістика – 2016. – №2. – Режим доступу до журн.: http://www.nbub.gov.ua/e-journals/IND/2016-2/16_pylp-chuk.pdf.
19. Устав Киевского юридического общества, состоящего при университете Св. Владимира // Сборник постановлений и распоряжений начальства по Университету Св. Владимира и прочим русским университетам с 1878 по 1891 год включительно. – Киев, 1893. – С. 95–98.
4. Soboleva E.V. Organizacyja nauky v poreformennoj Rossyy / E.V. Soboleva. – Leningrad : Nauka, 1983. – 262 s.
5. Savchuk V.S. Nauchnyye obshhestva y kul'turnaja revolyucyja na Ukrayne / V.S. Savchuk // Voprosy ystorry estestvoznanyja y tehnyky. – 1995. – №1. – S. 81–91.
6. Ryzhenko A.V. Prosvitnyckyj i pedagogichnyj dosvid pryrodnychyh tovarystv Ukrainy (druga pol. HHH – poch. HH stolit') : navchal'nyj posibnyk / A.V. Ryzhenko. – Kyi'v Nauk. svit, 2004. – 105 s.
7. Ruda S.P. Narysy z istorii' mikrobiologii' v Ukraini (kinec' HHH – poch. HH st.) : monografija / S.P. Ruda. – Kyi'v : IVID Derzhkomstatu Ukrainy, 2000. – 262 s.
8. Onoprijenko V.I. Istorija ukrai'ns'koi' nauky HHH – HH stolit' : Navch. posibn. / V.I. Onoprijenko. – Kyi'v : Lybid', 1998. – 304 s.
9. Tul'skaja S.A. Moskovskoe jurydycheskoe obshhestvo (1865–1899 gg.): Yz ystorry razvytija prava y pravooj nauky v Rossyy vtoroj polovyny HHH v. / S.A. Tul'skaja. – Moskva : Prometej, 2011. – 200 s.
11. Tomsynov V.A. Moskovskoe jurydycheskoe obshhestvo pry Ymperatorskom Moskovskom unyversytete / V.A. Tomsynov // Zakonodatel'stvo. – 2012. – №3. – S. 88–89.
12. Myrlydonova V.S. Nauchno-yssledovatel'skaja dejatel'nost' Sankt-Peterburgskogo jurydycheskogo obshhestva / V.S. Myrlydonova // Vestnyk Nyzhegorodskogo unyversyteta ym. N.Y. Lobachevskogo. Grazhdanskoe obshhestvo, gosudarstvo y pravo v perehodnij peryod: Seryja: Pravo. – Nyzhnyj Novgorod: Yzd-vo NNGU, 2002. – №1 (5). – S. 39–46.
13. Krest'jannykov E.L. Jurydycheskoe obshhestvo pry Ymperatorskom Tomskom unyversytete / E.A. Krest'jannykov // Zhurnal rossyjskogo prava. – 2013. – №9 (201). – S. 85–94.
14. Hmel'nyckyj Y. Yz dejatel'nosti Odesskogo jurydycheskogo obshhestva (1882–1893) / Y. Hmel'nyckyj // Zhurnal jurydycheskogo obshhestva pry Ymperat. Sankt-Peterburgskom unyversytete. – 1894. – №7. – S. 36–45.
15. Usenko I.B. Pershi vitchyzniani jurydychni tovarystva i ukrai'ns'kij nacional'nyj ruh / I.B. Usenko // Visnyk Akademii' pravovyh nauk Ukrainy (Harkiv). – 1996. – №6. – S. 105–113.
16. Doroshenko Ju.O. Kyi'vs'ke pravnyche tovarystvo (1877–1919 rr.): Naukovi dosjagnennja, idej', koncepcii' / Ju.O. Doroshenko i politychni nauky (Kyiv). – 2006. – Vyp. 33. – S. 61–66. – (Instytut derzhavy i prava imeni V.M. Korec'kogo NAN Ukrainy).
17. Doroshenko Ju.O. Do istorii' Kyi'vs'kogo pravnychogo (jurydychnogo) tovarystva / Ju.O. Doroshenko // Chasopys Kyi'vs'kogo universytetu prava (Kyiv). – 2003. – №2. – S. 81–89.
18. Pylypchuk O.O. Do istorii' stvorennja jurydychnyh tovarystv za kordonom i v Ukraini' / O.O. Pylypchuk // Istorija nauky i tehnyky : Zb. nauk. prac' (DETUT). – 2016. – Vyp. 8. – S. 128–136.
19. Pylypchuk O.O. Profesor O.F. Kistjakyv's'kyj pro znachennja ta cili Kyi'vs'kogo jurydychnogo tovarystva / O.O. Pylypchuk // Istorija nauky i biografistyka – 2016. – №2. – Rezhym dostupu do zhurn.: http://www.nbub.gov.ua/e-journals/IND/2016-2/16_pylp-chuk.pdf.

References

1. Korobchenko A.A. Naukovi tovarystva pry universytetah Rosijs'koi' imperii' ta organizacija vyvchennja pryrody v drugij polovyni HHH stolittja / A.A. Korobchenko // Istorija ukrai'ns'koi' nauky na mezhi tysjacholit'. – 2002. – Vyp. 10. – S. 69–75.
2. Korobchenko A.A. Tovarystvo doslidnykiv pryrody pry Harkivs'komu universyteti (1869–1930) : monografija / A.A. Korobchenko; vidp. red O.Ja. Pylypchuk. – Kyi'v : Talkom, 2015. – 407 s.
3. Ruda S.P. Tovarystva pryrodnavciv pry Harkivs'komu universyteti (HHH–poch. HH st.) / S.P. Ruda // Praci Naukovogo tovarystva imeni Shevchenka. – T. IV.

20. Ustav Kyevsogo jurydycheskogo obshhestva, sostojashhego pry unyversytete Sv. Vladymyra // Sbornyk postanovlenyj u rasporjazhenyj nachal'stva po Unyversytetu Sv. Vladymyra u prochym russkym unyversytetam s 1878 po 1891 god vkljuchitel'no. – Kyev, 1893. – S. 95–98.

Пилипчук О.О. История становления и функционирования Киевского юридического общества (1876–1919 гг.)

В статье с историко-научных позиций исследован процесс становления и функционирования Киевского юридического общества, возникшего в 1876 и в течение более сорока лет играло выдающуюся роль в развитии юридической науки на территории современной Украины. Органически связано с Киевским университетом, оно объединяло ученых из разных регионов. Члены Общества выполнили огромный объем научных исследований в сфере юриспруденции.

Отмечается, что до последнего времени большинство работ по истории юридических обществ была посвящена Московском, Санкт-Петербургском, Томском и отдельным обществам Юга Украины. Вопрос о роли Киевского юридического общества до сих пор не получило должного отражения в научной литературе. Последнее сформировало цели и задачи изучения и восполнение указанных пробелов.

Киевское юридическое общество было организацией с эффективной организационной структурой и программой деятельности, достигло незаурядных результатов как в исследованиях прикладного характера, так и в популяризации науки.

Ключевые слова: Киевское юридическое общество, правоведение, юриспруденция, общественные формирования, юридическое образование, наука

Pylypchuk O.O. History of becoming and functioning of Kyiv legal society (1876–1919)

The article of historical and scientifically investigated the process of formation and functioning of the Kiev Law Society, which emerged in 1876 and for over forty years has played a significant role in the development of legal science in the territory of modern Ukraine. Organically linked with Kiev university, it unites scientists from different regions. Members of the Society The huge amount of research in the field of law.

It is noted that until recently most of the works on the history of Law Societies was devoted to Moscow, St.

Petersburg, Tomsk and individual associations southern Ukraine. The question of the role of Kiev Law Society has not received proper reflection in the scientific literature. The latter formed the goals and objectives of the study and catch these gaps.

Proved that the scientific achievements of the Kiev Law Society long been the domain of science. Many members of this society - a scientists with world names, each of which has trained many prominent legal scholars. The Company has made significant contribution in the development of the materialist worldview. The accumulated enormous moral and spiritual potential and now contributes to the education of young scientists. Achieving Kiev Law Society created the preconditions and basis for development today many fundamental scientific problems.

It is emphasized that in the late XIX - early. Twentieth century. Kiev University was created by the great scientific potential, creative atmosphere prevailed among teachers and researchers. Some department have become a scientific school, which pupils have achieved significant results in scientific activities. This contributed to the activities of outstanding scientists who worked at that time in Kiev University.

Activities Society became newly versatile, large-scale, high pierced scientific ideas and democratic tendencies. The effectiveness of these activities was provided active work of the most prominent lawyers and men of science, culture and education. Among them: M. Jasinski, M. ascend-Budanov, M. Tsytovich, A. Eyhelman M. Vasilenko, V. Sinai, M. Pasche, Ozersk, R. Baziner. D. Pichne, K. Mitiukov V. Nezabytovskyy, J. Pokrovsky, A. R.-Slovatynskyy M. Grabar, M. Skordeli, and Tarasov, Mytilini M., S. Shelukhin and others. Kiev Law Society was an organization with an effective organizational structure and program activities achieved outstanding results both in research applied nature, and in popularizing science.

Keywords: Kyiv legal society, jurisprudence, jurisprudence, public forming, legal education, science

Пилипчук Оксана Олегівна – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри «Управління процесами перевезень» Державного економіко-технологічного університету транспорту (м. Київ) 068-303-66-93

Рецензент: д.іст.н., професор **Войтович Л.В.**

Стаття подана 20.09.2016